

Beslutningsforslag nr. B 74. Fremsat den 22. februar 1994 af Lilli Gyldenkilde (SF), Tommy Dinesen (SF), Gade (SF), Birgitte Husmark (SF), Hanne Thanning Jacobsen (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om fordeling af arbejde og fritid (Skraldemandsmodellen)

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte lovforslag om en arbejdsfordelingsordning, der skal træde i kraft den 1. april 1994, ud fra følgende principper:

Et dagpengeberettiget medlem af en arbejdsløshedskasse, der er omfattet af en på arbejdspladsen aftalt arbejdsfordelingsordning, kan få dagpenge, når arbejdsfordelingen som hovedregel opfylder følgende betingelser:

- 1) Arbejdstiden skal være nedsat med hele dage eller uger. Arbejdstiden kan højst nedsættes med 40 pct.
- 2) Arbejdsfordelingsordninger kan ikke etableres for faggrupper, der i det pågældende arbejdskraftopland skønnes at have en arbejdsløshed på 3 pct. eller derunder.
- 3) Deltagere i arbejdsfordelingsordninger står til rådighed for arbejdsmarkedet på deres fridage og friuger, medmindre de deltager i en uddannelse, der berettiger dem til uddannelsesorlovsydelse.
- 4) I forbindelse med arbejdsfordelingsordningen udsteder arbejdsgiveren frigørelsesatte-

ster for et antal af de medlemmer, der er omfattet af ordningen, således at hver enkelt af disse uden varsel kan fratræde med henblik på at overtage anden beskæftigelse med en længere arbejdstid. Antallet skal mindst svare til det antal, der er i beskæftigelse på grund af arbejdsfordelingsordningen. Frigørelsesattesterne udstedes til de sidst ansatte, medmindre der opnås enighed om andet.

- 5) Der kan ikke udbetales offentlige løntilskud til deltagere i arbejdsfordelingen.
- 6) Arbejdsmarkedsrådet kan godkende arbejdsfordelingsordninger, der ikke opfylder en eller flere af de ovennævnte betingelser. En sådan godkendelse kan gøres tidsbegrænset.
- 7) Tvivlsspørgsmål vedrørende arbejdsfordelingsordninger afgøres af arbejdsmarkedsrådet, hvis afgørelse kan ankes til Landsarbejdsrådet.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

I efteråret 1993 fik skraldemændene i Århus en vældig god idé. De ville dele deres arbejde med arbejdsløse kolleger. Ved at holde fri hver fjerde uge kunne 3 mand skabe plads til en fjerde. Det er der god brug for, for i Århus er der over 7.000 arbejdsløse SiD'ere. Arbejdsløsheden blandt medlemmerne er på over 20 pct.

Hvis rigtig mange brugte den idé, kunne alle være glade: De arbejdsløse over at få arbejde det meste af tiden, og de beskæftigede over, at en arbejdsløs kollega nu fik et job og de selv nogle ekstra friuger.

Prisen var de beskæftigede villige til at betale. Hver 4. uge ville de give afkald på lønnen og nøjes med arbejdsløshedsdagpenge – et tab på ca. 8-9.000 kr. om året (efter skat). Men de var villige til at betale i solidaritet med de arbejdsløse kolleger, der ville gå det tredobbelte op i indtægt.

Statskassen kan være ligeglad. Men det var regeringen ikke, for finansministeren ville tjene penge på arbejdsfordeling. Skraldemændene skulle kun have 80 pct. af de fulde dagpenge. Det ville koste hver enkelt yderligere ca. 3.300 kr. om året. Flere har gjort sig lystige over dette beløb uden at tænke over, at dette beløb jo skal lægges til det, der i forvejen er et offer, nemlig at betale 8-9.000 kr. om året; derfor kan de næste 3.000 kr. gøre rigtig ondt i terminen eller andetsteds på budgettet.

Ekstra ondt gør det så, når pengene ikke skal gå til en arbejdsløs kollega. Ganske vist er der et stort underskud at tage hensyn til, det hensyn vil SF også tilgode, men det er for meget, når der ligefrem lægges skat på solidaritet.

Mange vælgere finder, at det er totalt usaglige argumenter, der køres frem med mod skraldemandsmodellen. Det fremføres bl.a.:

– At skraldemændene kun skal have 80 pct., fordi de ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet. Holder ikke. Skraldemændene har hele tiden tænkt sig at stå til rådighed for arbejdsmarkedet, jf. nedenfor.

– At skraldemændene kun skal have 80 pct., fordi det er satsen i sabbatorloven! Holder ikke. Regeringens begrundelse for den lave orlovssats har været, at man skulle betale for ikke stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Men skraldemændene står til rådighed.

– At arbejdsfordeling er noget, man bruger som alternativ til fyringer, ikke for at skabe plads til flere! Ja, sådan har det desværre været indtil nu. At skabe plads til arbejdsløse kolleger er netop det nye flotte i skraldemandsmodellen. Det er ikke længere nok at gøre, som man plejer!

Også fra fagøkonomisk hold har der været kritik af skraldemandsmodellen. Det hævdes, den vil gøre arbejdsmarkedet mindre fleksibelt. Det er udtryk for vanetænkning og bygger bl.a. på den misforståelse, at rådighedsforpligtelsen bliver begrænset. Realiteten er, at skraldemandsmodellen gør arbejdsmarkedet mere fleksibelt.

Fleksibiliteten opnås, fordi skraldemandsmodellen betyder, at flere personer kan bevare en tilknytning til arbejdsmarkedet. Det er velkendt, at jo længere man går arbejdsløs, jo sværere er det at få et job. I mange tilfælde kan det være en uretfærdig diskrimination af langtidсарbejdsløse, men et faktum er det. Resultatet er, at det offentlige må træde til med bekostelige tilbud om jobtræning og uddannelse – som endda ofte viser sig at være utilstrækkelige til at sikre en varig genindtræden på arbejdsmarkedet.

Skraldemandsmodellen er et superalternativ til denne mølle. I stedet for at blive langtidсарbejdsløse bevarer de arbejdsløse, der kommer i beskæftigelse, fuldt ud deres tilknytning til arbejdsmarkedet og står parat til at springe ind i et fuldtidsjob den dag, der er brug for det. Det offentlige sparer på de dyre tilbud, og vi får alle sammen et mere fleksibelt arbejdsmarked.

Bemærk, at de ellers arbejdsløse, der deltager i skraldemandsmodellen, står til rådighed for arbejdsmarkedet og derfor skal tage et fuldtidsjob, hvis de bliver anvist et, ganske på linje med fuldtidsarbejdsløse. Betragt f.eks. en ordning, hvor 6 skraldemænd

laver en arbejdsfordelingsordning med frihed hver 4. uge. Der bliver plads til 2 ekstra skraldemænd. Men det er så et krav, at der udstedes frigørelsesattest til disse to. Der er fortsat 2 personer, der står fuldt til rådighed for arbejdsmarkedet og som, i modsætning til ellers, nu har en reel mulighed for at bevare deres arbejdsmæssige og faglige kvalifikationer.

Hertil kommer, at alle deltagerne i arbejdsfordelingsordningen står til rådighed for arbejde i deres friperioder. Det betyder en ekstra mulighed for at få klarert småjobs, vikartjanser og lignende med folk, der er vant til at arbejde.

At tage fri 1 ud af 4 uger er selvsagt bare en mulighed for at lave arbejdsfordeling på. Det kan ske oftere eller sjældnere, og det kan også ske i form af 1 eller 2 hele fridage pr. uge. SF mener, det er på tide at lempe de meget restriktive regler, der gælder for arbejdsfordelingsordninger i dag.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til de enkelte punkter, hvis præcise udformning forslagsstillerne er villige til at drøfte.

Bemærkninger til de enkelte punkter

Ad 1

Der er tale om frivillige, aftalte arbejdsfordelingsordninger mellem parterne på arbejdspladsen, ingen kan tvinges med i en ordning. Det fastsættes, at arbejdstiden skal nedsættes med hele dage eller uger. Man kan altså ikke nedsætte f.eks. den daglige arbejdstid. Sker nedsættelsen i form af hele dage, kan det højst dreje sig om 2 dage pr. uge, sker det i form af hele uger, kan det højst være hver 3. uge.

Ad 2

På områder, hvor arbejdsløsheden i forvejen er meget lav, er der ingen grund til at etablere arbejdsfordelingsordninger. Området defineres fagligt (ved faggruppe) og geografisk (ved arbejdskraftsopland). Der vil være et element af skøn ved denne afgrænsning, men den må ikke gøres snævrere end nødvendigt.

Det er ikke altid, at arbejdsløsheden for et således afgrænset område kan aflæses i statistikken. I så fald vil det bero på et skøn, om kravet er opfyldt. Men så længe den generelle arbejdsløshed er tårnhøj, vil kravet desværre være opfyldt i langt de fleste tilfælde.

Ad 3 og 4

Disse bestemmelser regulerer rådighedsforpligtelsen for deltagerne i arbejdsfordelingsordningen.

For det første skal man på sine i ordningen aftalte fridage eller friuger være villig til at tage arbejde, der passer med friperioderne – det kan typisk være vikarjob.

For det andet skal der ved en arbejdsfordelingsordning, der sikrer beskæftigelsen for f.eks. 10 personer, foreligge mindst 10 frigørelsesattester. I de tilfælde, hvor arbejdsfordelingsordningen fører til nyanstættelser, udstedes frigørelsesattesterne typisk til de nyansatte. I de tilfælde, hvor formålet er at undgå afskedigelser, udstedes de typisk til de sidst ansatte. Men bestemmelsen giver mulighed for at fordele frigørelsesattesterne til andre, såfremt de er indforstået hermed. Det afgørende er, at antallet af frigørelsesattester mindst svarer til det antal job, der er skabt henholdsvis bevaret gennem arbejdsfordelingsordningen.

Ad 5

Bestemmelsen skal sikre mod misbrug af arbejdsfordelingsordninger kombineret med offentlige løntilskud.

Ad 6

Det er ikke hensigten at blokere for fornuftige arbejdsfordelingsordninger, der ikke passer ind i de rammer, der er angivet under punkterne 1-5. Derfor åbnes mulighed for, at arbejdsmarkedsrådet (i den region, arbejdspladsen tilhører) kan godkende, at deltagere i andre arbejdsfordelingsordninger får dagpenge. En sådan godkendelse kan gøres tidsbegrænset.

Ad 7

Tvivelsspørgsmål vedrørende arbejdsfordelingsordninger afgøres af det regionale arbejdsmarkedsråd. Det kan f.eks. dreje sig om, hvorvidt den relevante arbejdsløshed er over 3 pct., idet den officielle arbejdsløshedsstatistik typisk ikke vil være detaljeret nok.